

ИДЕНТИФИКАЦИЈА СО СИМБОЛИ

Проблемите на Балканот почнуваат со донесувањето на новиот југословенски Устав во 1974 година. Контровверзен по многу нешта, оспоруван и посочуван како генератор на многу кризи потоа. Дури не беа ретки и оние аналитичари кои ќе речеа дека крвопролевањата на југословенските простори во деведесеттите години од минатиот век се само последица од децентрализацијата на тогашната федерација почната со Уставот од 1974 година.

"По Граѓанската војна Американците како народ се свртеа кон знамињата. Американското знаме (свездите и лентите) доби статус на верски симбол. Знамето е поважен знак на националниот идентитет за Американците отколку што е кај другите народи. Американците се идентификуваат со американското знаме".

■ Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

Македонија се наоѓа непосредно пред крајот од спроведувањето на реформите во политичката сфера. Доследно, така како што беше зацртано. Денешниот облик на македонската државност се разликува од оној пред 2001 година. За неполни три години добивме видоизменет облик на нашето општествено живеење. Во историјата на современите демократии нема случај некои работи во делот на уставниот поредок да се менуваат за толку кратко време како што тоа се случува кај нас. Бевме обвинувани дека измените бавно се спроведуваат, а од некои внатрешни елементи се потенцираше дека тие и воопшто не се спроведуваат. На Македонија ѝ "натурија" политички проекти под покровителство на најбројното малцинство и на дипломатите од меѓународната

заедница. Денес, кога процесите се на крај, никој не може да ѝ префрли на државата дека е кочничар на унапредувањето на човековите права. Македонија денес живее во демократија во која малцинството го управува мнозинството. Работите се променети од корен. Со нашата трансформација на општеството се вброивме во редот на држави кои спроведуваат проевропски реформи. Македонија се откажа од речиси сите национални белези и елементи кои го потврдуваа идентитетот на мнозинството. Сè уште имаме национални партии, но без национални компоненти, сè уште имаме национални институции, но без право на глас, сè уште имаме национална Македонска телевизија, но која ги урива автентичните и препознатливи елементи на патешествијата на македонскиот народ во сите сегменти. Предизвиците на ново време сè уште стојат.

И покрај реформите и рекомпонирањето на односите мнозинство - малцинства сè уште сме во фазата во која се плашаме за нашиот опстанок на балканските простори. Македонија сè уште живее со приказната дека решавањето на статусот на северниот протекторат ќе ја одреди и траекторијата на македонската иднина. И покрај разубедувањата од нашите политички корпуси дека ние како држава немаме никакви допирни точки со Косово и со другите спорни области во регионот, сепак не е така. Одбегнувањето да се демаркира границата, сè почестото пронаоѓање огромни количества оружје за воени цели, препотентното инсистирање на албанските партии по секоја цена да се употребува знамето на соседна Албанија и како симбол за албанското малцинство во Македонија, се доволно спорни теми, кои треба посустествено да се проанализираат од компетентните државни структури. Дали Македонија со Рамковниот договор ослабна во поглед на нејзината компетенција да одлучува за сопствената иднина е мошне интересно прашање на кое денес се даваат само неиздржани и квази одговори. Дали Македонија ја има моќта да претставува воена и политички способна страна при евентуален нов бран тензии на Полуостровот е, исто така, тема за размислување. За да дојдеме до една пореална и поконкретна слика за нашиот случај и за да видиме каде лежи зајакот во жалната македонска приказна, неизбежно ќе биде да се навратиме на некои факти од минатото, кои во голем дел ја посочуваат основата и генезата на натрупаните проблеми.

УСТАВОТ ОД 1974 ГЕНЕРАТОР НА КРИЗИ!

Проблемите на Балканот почнуваат со донесувањето на новиот југословенски Устав во 1974 година. Контровверзен по многу нешта, оспоруван и посочуван како генератор на многу кризи потоа. Дури не беа ретки и оние аналитичари кои ќе речеа дека крвопролевањата на југословенските простори во деведесеттите години од минатиот век се само последица од децентрализацијата на тогашната федерација почната со Уставот од 1974 година. Некој сакал да ја ослабне Србија и да ја децентрализира со две покраини, Косово и Војводина. Сè уште важи тезата дека виновник за целата таа работа, која ги освоили Косоварите и Војвоѓаните, е Јосип Броз. Поранешниот доживотен претседател сакал да ѝ ги скрати крилјата на Србија за да не може да доминира во федерацијата. Но, дали ова е вистината? Во исповедта на Тито непосредно пред смртта ќе се дадат сосема поинакви показатели за тој настан. Тито ќе рече: "Тој Устав не е мој. Не сакав да го прифатам. Тој Устав ми го донесоа Киро Глигоров и Мика Шпиљак и ми рекоа дека мора тоа да се направи, да им се даде автономија на Косово и на Војводина. Долго време тој документ стоеше во фиоките. На крај морав да го прифатам зашто ќе бев надгласан во сојузното Собрание".

Ова е пресврт во досегашното толкување на хронологијата на косовскиот случај. Веродостојноста на овие кажувања денес ги потврдува и внукот на Тито, Јошка Броз. Еве уште една анегдота. При прославата на денот на младоста, 25 мај, на стадионот Партизан во Белград, во 1972 година, во ложата заедно со Тито седи Азем Власи. Тој му упатил прашање на претседателот: "Друже Тито, кога мислите Косово да стане република како и сите други во Југославија?" На тоа Тито му одговорил: "Ти мали, ако уште еднаш ми спомнеш таква глупост ќе зажалиш". И ова денес го потврдува Јошка Броз, со тезата дека неговиот дедо никогаш не се залагал Косово да добие автономија, а уште помалку да стане република. Значи ли тоа дека виновниците за денешните немили епизоди за воскреснувањето на големоалбанскиот иредентизам и шовинизам треба да ги бараме кај нашите политички великодостојници? Во некоја рака, можеби да. Веројатно и Глигоров и Шпиљак оптимистички размислувале со тој проект за иднината на Југославија, но гледаме дека по дваесетина години овој проект доживува невидена катастрофа. Немале визија или биле кратковиди. Денес живееме во ерата на Рамковниот договор, новиот Устав кој ја креирал вистинската иднина на македонската држава. Како што тргнале работите, со сè помалите белези на национален карактер на земјава и сè поголемите апетити на албанската заедница кои ги надминуваат и рамките на рамковната спогодба, оправдани се стравувањата дека Уставот од 2001 година ќе биде кобен како оној федералниот од 1974 година. Јасно е како ден дека македонските политички елити усвоија документ, кој е краткорочен и дека државата со него не може да оди на долги патеки. Од друга страна, пак, тој документ не ѝ дава шанса на земјата да јакне во поглед на безбедноста и контролата на своите територии, кои со децентрализацијата ќе станат пашалаци на криминалците облечени во политички рува.

СИМБОЛИТЕ КАКО УВЕРТИРА ЗА КРАЈОТ

Паралелно со овие процеси се наметнуваат и нови кои, исто така, внесуваат турбуленции не само кај политичките структури. Дебатата околу употребата на симболите на етничките заедници отвори многу карти на зелената маса. Не е само знамето во прашање, не е само симболот на соодветната заедница во прашање. Нештата се многу подлабоки и поопасни. Хантингтон, во својата нова книга "Кои сме ние", пишува: "По Граѓанската војна Американците како народ се свртеа кон знамињата. Американското знаме (свездите и

лентите) доби статус на верски симбол. Знамето е поважен знак на националниот идентитет за Американците отколку што е кај другите народи. Американците се идентификуваат со американското знаме". Има некои во Македонија кои сакаат да го изедначат знамето на Република Македонија со знамето на Република Албанија и да го веат албанското знаме пред државните институции во определени случаи. Тоа е опасен проект. Знамето кое Албанците низ цел свет го сметаат за симбол на албанскиот идентитет, е знаме на суверена, одделна и легално основана држава - Република Албанија. Никаде во светот пред владините институции на ниту една

земја не се вее знаме на друга суверена земја, освен и само ако во посета не е државник од другата земја. Ако сепак тоа се направи, се испраќа сигнал дека властите ги признаваат барањата на друга нација врз својата територија. Албанците велат дека станува збор за нивниот идентитет и нивните чувства, но всушност во прашање не се никакви чувства. Во прашање е своевидна увертира за планот кој одамна го наумиле. Планот кој краткорочно беше реализиран во текот на Втората светска војна преку Хитлер и Мусолини, за создавање етнички чиста албанска држава на балканските простори. Во член 7 точка 1 од Рамковниот договор донесен во 2001 година пишува: "Во врска со симболите, до симболот на Република Македонија, локалните власти можат пред зградите на локалната самоуправа да истакнат симболи кои го означуваат идентитетот на заедниците кои се мнозинство во општината, во согласност со меѓународните правила и прописи". Значи, само во локалната администрација, а не и за време на испраќање на претседателот, дочек на државници итн. Натаму, членот вели "во согласност со меѓународните правила и прописи". Дали денешниот владин предлог е во согласност со меѓународната практика? Никако. Отстапено е од тоа. Буквално државното знаме е сопственост на дотичната држава и претставува знак за територијално означување на суверенитетот на државата. Со овој Закон, Република

ШТО СМЕ НИЕ НА БАЛКАНОТ?!

Македонија сè уште живее со приказната дека решавањето на статусот на северниот протекторат ќе ја одреди и траекторијата на македонската иднина. И покрај разубедувањата од нашите политички корпуси дека ние како држава немаме никакви допирни точки со Косово и со другите спорни области во регионот, сепак не е така. Дали Македонија со Рамковниот договор ослабна во поглед на нејзината компетенција да одлучува за сопствената иднина е мошне интересно прашање на кое денес се даваат само неиздржани и квази одговори. Дали Македонија ја има моќта да претставува воена и политички способна страна при евентуален нов бран тензии на Полуостровот е, исто така, тема за размислување.

Македонија го повредува правото и обврската на другите држави, кои се сопственици на тој државен симбол, во случајот Албанија. Работите се многу посериозни отколку што изгледаат. Пасивната позиција на македонскиот дел од политичката репрезентација во државата само ја поттикнува другата страна на нови и уште поперверзни и неиздржани барања, кои немаат основа во новиот македонски Устав. "Ништо повеќе и ништо помалку нема да има од Рамковниот договор", рече некој, некогаш. Барем еднаш да се држиме до зборот. Вака, игрите без граници само продолжуваат.